

Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab.

Historisk-filologiske Meddelelser. **IV**, 3.

DE TO HOVEDARTER AV
GRAMMATTISKE FORBINDELSER

AV

OTTO JESPERSEN

KØBENHAVN

HOVEDKOMMISSIONÆR: ANDR. FRED. HØST & SØN, KGL. HOF-BOGHANDEL
BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI

1921

Pris: Kr. 1,35.

Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskabs videnskabelige Meddelelser udkommer fra 1917 indtil videre i følgende Rækker:

Historisk-filologiske Meddelelser,
Filosofiske Meddelelser,
Mathematisk-fysiske Meddelelser,
Biologiske Meddelelser.

Prisen for de enkelte Hefter er 50 Øre pr. Ark med et Tillæg af 50 Øre for hver Tavle eller 75 Øre for hver Dobbelttavle.

Hele Bind sælges dog 25 % billigere.

Selskabets Hovedkommissionær er *Andr. Fred. Høst & Søn*,
Kgl. Hof-Boghandel, København.

Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab.
Historisk-filologiske Meddelelser. **IV**, 3.

DE TO HOVEDARTER AV GRAMMATTISKE FORBINDELSER

AV

OTTO JESPERSEN

KØBENHAVN

HOVEDKOMMISSIONÆR: ANDR. FRED. HØST & SØN, KGL. HOF-BOGHANDEL
BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI

1921

Denne undersøgelse er en fortsættelse, videreførelse og på nogle punkter berigtigelse av tanker jeg har fremsat i »Sprogets logik« (1913, universitetsprogram). Jeg opstillede dær en »rangforordning« imellem sproglige elementer (ord, ordgrupper), således:

I primær

II sekundær

III tertiær,

hvortil kan komme IV kvaternær, V kvinær osv, der dog sprogligt ikke spiller nogen rolle da de behandles ganske som de tertiære elementer. Vi kan ta som eksempler: *en voldsomt (III) gøende (II) hund (I)* eller: *hunden (I) gøede (II) voldsomt (III)*; føjer vi ordet *ualmindeligt* til *voldsomt* i de to forbindelser, blir det kvaternært (IV). For tredie-rangs elementerne har jeg brugt benævnelsen »underled« (eng. »subjunct«); IV blir da underleds underled eller under-underled.

Ranginddelingen står i en viss forbindelse med, men er ingenlunde identisk med, den kendte inndeling i substantiver (I), adjektiver og verber (begge II) og adverbier (III). Substantiver osv er ordklasser, og ved inndelingen i forskjellige ordklasser skal der tages et væsentligt hensyn til rent formelle forhold, der ikke spiller nogen rolle ved rangskalaen. Et substantiv står ofte som primært, men ingenlunde altid: vi har det som sekundært fx i genitiv i *grevens*

hund, uden dette kasusmærke fx i eng. the *top* branch; som underled (III) har vi et substantiv i »han blev dær *en måned*« osv. En bisætning (bedre: ledsætning) kan efter omstændighederne ha første, anden eller tredje rang: *hvo intet vover* (I) intet vinder | den mand *som intet vover* (II) vinder intet | *hvis du intet vover* (III), vinder du intet. Ligeså andre ordgrupper.

Da de tertiære elementer ikke gir anledning til videre bemærkninger, skal jeg nu helt forlade dem for at holde mig til forbindelserne mellem primære og sekundære elementer. Vi får to forskellige arter av saadanne forbindelser, som vi kan betegne som A- og B-forbindelser.

A.

Hertil hører forbindelser som *en stor* (II) *hund* (I) | *en gående* (II) *hund* (I): det sekundære ord er adled (adjunct) til det primære overled.

B1.

Her har vi fx tilfælde som *hunden er stor* | *hunden gøede*: det sekundære ord viser sig som prædikativ efter »kopula« (*er*) eller som finit verbum, hvad jeg i det følgende for kortheds skyld vil kalde »et finit«; det primære ord er subjekt.

At der er en typisk forskel på de nævnte to arter av forbindelser, er det let nok at se, vanskeligere dærimod (som overalt hvor man har med grundbegreber at gøre) at bestemme skarpt og klart hvorpå forskellen beror. Wiwel (Synspunkter for dansk sproglære, 1901) finder det karakteristiske for de forbindelser jeg har kaldt B, i at de er avsluttede, hvad der gir en egen slags tilfreds-

stillelse og viser liv og konsentrasjon, medens A-forbindelserne er stive og mangler avslutning. Særligt for B er at der i reglen i dem findes et verbum (et finit), og en sætning defineres da som en ordforbindelse med dette ejendommelige avsluttede og sammensluttede præg som verbet gir. Men hans egne eksempler viser at der ikke altid er et finit i en sætning, og jeg vil ikke betænke mig på at bruge navnet sætning om fire sådanne ytringer som *kør!* | *færdig!* | *avgang!* | *avsted!* — der alle er »avsluttede« i høj grad, selvom de hører til fire forskjellige »ordklasser«. De nævnte sætninger er alle eenleddede sætninger (Spr. log. 40 ff.) — men det vi her skal beskæftige os med er ordforbindelser bestående av to led.

Meget nær beslægtet med Wiwels opfattelse er den hos Wundt og Sütterlin, der taler om »geschlossenene« (wortverbindung, gruppe) = mit B og »offene« = mit A.¹

Noreen (Vårt språk 5.143) deler sit begreb »konnexion« i »predikativ konnexion = predikation«, hvorved forstås mit B, og »adjunktiv konnexion = adjunktion« svarende til mit A, og bestemmer forskellen mellem dem som den mellem en »skeende« og en »skedd förknippning« — det vil vel sige at forskellen beror på om tankeknytningen finder sted i udsigelsens øjeblik eller allerede har fundet sted tidligere,

¹ Om Pauls opfattelse av attributforholdet (adled, A) som et svækket, (abgeschwächtes, degradiertes) prædikat se Spr. log. 63 f. Fra et logisk synspunkt må det også siges, at når »et sygt barn« således opfattes som = »et barn som er sygt« og *sygt* dærför også i den første forbindelse opfattes som et slags prædikat, overser man det vigtige moment at den sidste forbindelse indeholder det relative pronomen, hvis funksjon det jo netop er at gøre det hele til et adled. *Gøende* blir jo dog ikke et svækket *gøer*, fordi *en gående hund* = *en hund som gøer*. Dærimod kan man med Peano sige at *som* og *er* er som en positiv og negativ tilføjelse av samme størrelse, der altså ophæver hinanden (som = ÷ er, eller ÷ som = + er).

et interessant synspunkt, som jeg dog ikke kan tillægge afgørende vægt.

De nævnte forfattere lægger hovedvægten ved B-forbindelserne på tilstedeværelsen av et finit; og det kan jo ikke nægtes at dette i alt fald i vore vest-europæiske sprog spiller en meget stor rolle, og at forskellen mellem A- og B-forbindelserne træder klart frem i tilfælde som de nævnte. Men det fortjener at fremhæves at der er en mængde andre forbindelser der udhæver sig fra A, og som dog ikke indeholder noget finit, medens de på den anden side har væsentlig lighed med de omtalte finitforbindelser. Det er dem vi nu skal beskæftige os med.

B 2.

Først har vi de såkaldte »nominale sætninger«. Disse er yderst almindelige, både i sådanne sprog som ikke har uddannet noget »kopula«, og i andre der vel har et sådant, men hvor det ikke bruges i så udstrakt et omfang som hos os, fx russ. *dom nov* 'hus nyt', d. v. s. 'huset er nyt' (men efter A: *dom novyj* 'nyt hus, det nye hus'). Men selv i sprog som dansk eller engelsk er denne type langt almindeligere end man skulde tro efter de almindelige fremstillinger: jeg har givet en del eksempler i Spr. log. 66, således En dejlig redelighed, denne her! | Et skrækkeligt bæst, den Christensen! | Lykkelig den der kan holde sig udenfor døgnets strid! Jeg kan ikke indrømme at vi her har »ufuldstændige hovedsætninger« som det siges fx i Sandfeld, Bisætn. i moderne fransk 28; i »Skade at hun veed det altfor godt« er efter min mening *skade* det foranstillede prædikat og hele den med *at* indledede ledsætning subjektet: det vilde kun svække det hele og gøre det uidiomatisk, om man vilde tilføje det *er*, der ved en anden ordstilling

er nødvendigt: Den Christensen er et skrækkeligt bæst | At hun veed det er skade.

B1 og B2 har det tilfælles at der ved dem er det avsluttede som Wiwel talte om, og dærfør regner vi dem begge til »sætninger« (»hovedsætninger«). Men vi kommer nu til B-forbindelser der ikke er således avsluttede og selvstændige, men tvertimod kun er led i en større helhed, med andre ord sætningsled. Her får vi en hel række adskilte tilfælde, hvorav nogle er så vel kendte at jeg kun behøver ganske kort at henvise til dem — men sammenstillingen av dem til en hel fællesklasse er næppe gjort før.

Istedenfor benævnelsen B-forbindelse skal jeg i det følgende bruge ordet *nexus*.

B3.

Akkusativ med infinitiv: jeg hørte *hende synge*. Her er hele forbindelsen *hende synge* objekt for *hørte*, og dens to bestanddele står nøjagtigt i samme forhold til hinanden som i B1-forbindelsen *hun synger*. Ligeså i »Jeg bad *hende synge*« | I made *him come* | I caused *him to come*. Mikkelsen (Dansk ordføjningslære s. 109) og andre taler her om et »udfyldende navnemådesled«; *hende* er efter ham objekt (genstandsled) for *hørte*, idet det dog (§ 39) »tillige er grundled (subjekt) for navnemåden« — rigtigere er det at kalde hele forbindelsen for objekt for hovedverbet og sige at den består av to led, som vi for at undgå forvexlinger ikke tør kalde subjekt og prædikat, men foreløbig betegner ved bogstaverne S og P. Dette P er her et verbum, men ikke et finit.

B 4.

Toleddet objekt. Exempel: jeg fandt *buret tomt*. Her ser vi tydeligt forskellen fra A-forbindelsen »jeg fandt *det tomme bur*« eller »*et tomt bur*«. Mikkelsen (56) vil dog også her opfatte *buret* som objektet (genstandsleddet) og *tomt* som »tilstandsbetegnelse til genstandsleddet«, hvad der nok passer på nogle av hans eksempler, fx »han spiser *sin mad altfor varm*«, (forskelligt fra *sin altfor varme mad*), men langt fra i alle tilfælde. Klarest ses dette i sætninger som *jeg fandt fuglen fløjet* (fandt altså netop ikke fuglen!) eller »han fik *fingeren hugget av*« (men: lægen fik *den avhuggede finger*: A).

Her som i B 3 er hele forbindelsen objekt, og den består her som dær av hvad vi kalder et S, der er parallelt med et subjekt i en sætning, og et P, der i de nævnte eksempler er et partisipium, men naturligvis også kan være et adjektiv: *han gjorde hende ulykkelig*, et substantiv: *vi kaldte ham Tyksak* | *they made him President*, og endelig et adverbium eller præposisjonsforbindelse: *han slog flasken itu (i stykker)* | *hun gjorde forlovelsen forbi* | *what makes you in such a hurry?* — kort sagt alt det der i en almindelig sætning kan være prædikativ efter verbet *er*.¹

På engelsk får vi her en karakteristisk forskel mellem *he found Fanny not at home*, hvor nægtelsen hører til den avhængige nexus (fandt at hun ikke var hjemme), og *he did not find Fanny at home*, hvor den hører til det finite verbum.

I forbindelser som *de drak Jeppe fuld* | *de drak Jeppe*

¹ P knyttes tit, især når det er et substantiv, til S ved hjælpeordene *som, for, til*: jeg betragter ham *som et fæ* | vi anser hende *for en dygtig husmoder* | de udnævnte ham *til deres fører*. På samme måde også i flere av de neden nævnte tilfælde. Andre sprog har tilsvarende forbindelsesord.

under bordet, er det umiddelbart indlysende at objektet ikke er *Jeppe*, men at hele forbindelsen er (resultat)objekt. Dette viser sig også klart når vi ser at sådanne forbindelser hyppigt forekommer som resultatobjekt efter intransitive verber, altså sådanne som ellers slet ikke kan ha objekt: *han lo sig fordærvet* | *hun græder sig øjnene ud av hodet*, således også almindeligt på andre sprog, fx oldn. Snorra Edda ed. Jónsson s. 60 *þeir biðja hana gráta Baldr ór helju*; eng. Shakespeare LLL IV. 3. 334 *A louers eyes will gaze an eagle blinde* | *Lily was nearly screaming herself into a fit*. På finsk har man her P i den karakteristiske kasus translativ: *äiti makasi lapsensa kuoliaaksi* moderen lå (sov) barnet ihjel (til [at være] dødt) | *hän joi itsensä siaksi* han drak sig [fuld som et] svin (exemplerne fra C. N. E. Eliot, Finnish Grammar 128).

Det kan måske være tvivlsomt om man har lov til at regne de bekendte udtryk i fransk i beskrivelse som *il a les yeux bleus et le nez pointu* til B-forbindelser; de har ikke det samme præg som den almindelige A-forbindelse *il aime les yeux bleus*. I beskrivelser vexler forresten denne udtryksmåde med den med dansk og andre sprog stemmende, hvor legemsdelen opfattes ubestemt og hvor det er klart at vi har A-forbindelser, se fx Rolland Jean Chr. 8.84 *Elle avait des sourcils épais, de beaux yeux larges, au regard humide, le nez petit et gros . . . un bec de canard, des lèvres grosses . . . , le menton énergique . . .*

Det er let at se at der er stor overensstemmelse mellem B 3 og B 4; ja vi finder endog sommetider det samme verbum styrende begge konstruksjoner efter hinanden, som i Thackeray P. 2. 187 *a winning frankness of manner which made most people fond of her, and pity her* | Ruskin P 2.179 *a crowd round me only made me proud, and try to draw as well as I could* | Wister R 11 *he felt himself dishonored, and his son to be an evil in the tribe*.

B 5.

Nominativ med infinitiv. Når sætninger med akkusativ med infinitiv vendes om til passiv, stilles almindeligt nominativen forrest, dærpå det passive verbum og sidst infinitiven. På dansk findes sådanne forbindelser mest i bogsproget og, ejendommeligt nok, mest i tilfælde hvor den aktive konstruksjon med akk. med inf. ikke yndes: *han siges (menes) at ville komme kl. 5 | intet vides bestemt at være sket. (Karlen sås at gribe hesten, svarende til vi såe karlen gribe hesten)*. I andre sprog er konstruksjonen almindeligere, således på engelsk: *he is said (expected, supposed) to come at five | I am made (caused) to work hard, osv.*

Skønt det her er nominativen alene der bestemmer verbets person, må vi som en uundgåelig følge av det synspunkt der her er anlagt på B3-forbindelserne, hævde at det virkelige subjekt ikke er denne nominativ, men kombinasjonen av den med den lidt derfra stående infinitiv: det der ventes er jo »he to come at five« (hans komme kl. 5), og det der frembringes er ikke »jeg« men mit arbejde (I to work hard). Nu må det samme gøres gældende ikke blot ved passive sætninger som de nævnte, hvor vi må rette os efter de tilsvarende aktive og indrette vor analyse efter dem, men også ved lignende aktive sætninger. Svarende til det danske »han synes at arbejde strengt« med den passive form *synes* har vi aktive former i flere andre sprog: *he seems to work hard | er scheint hart zu arbeiten | il semble (paraît) travailler durement*. Og vi må da hertil regne sådanne almindelige sætninger på engelsk som *he is sure to come at five* (ligeså med *likely* o. a.) | *she happened to look up*, osv. Disse forbindelser er historisk udviklede av udtryk hvor det der nu står i nominativ, stod som dativ; men som de nu er, må vi analysere dem

som tilfælde av »toleddet (duplex) subjekt« med *he* (*she*) som S, og *to come, to look up* som P i en nexus.

B 6.

Nominativ med prædikativ. På ganske tilsvarende måde som ved B 5 har vi for det første passive sætninger som *pakken ønskes bragt til mit kontor*, hvor det der ønskes, ikke er pakken i sig selv, men »pakken bragt« = dens tilbringelse. Her kan man i aktiv sige »jeg ønsker *pakken bragt*«, men ligesom ved B 5 er der i B 6 en udvidelse av den passive konstruksjon i sammenligning med den aktive, idet man ikke gerne siger »jeg beder pakken bragt . . .«, men almindeligt siger »pakken bedes bragt til mit kontor«. (Dette er, såvidt jeg ser, ikke omtalt i Dahlerups Ordbog over det danske sprog, hvor der s. 39 gøres opmærksom på konstruksjonen »bede sig fri« o. l.) Andre eksempler: *han* blev gjort *ulykkelig*, kaldt *Tyksak*, drukket *fuld*, drukket *under bordet*, Snorra Edda 60 at biðja, at *Baldr* væri grátinn ór *Helju*.

Ligesom ved B 5 har vi også her i nogle tilfælde aktive verber med den samme konstruksjon, især på græsk, fx Od. 8.532 *alloüs mèn pántas elánthane dákrua leibōn*: han udgydende (dvs. det at han udgød) tårer undgik alle de andres opmærksomhed | Luk. 5.4 *hōs dè epaúsato lalōn* (med partisipium, men når den engelske oversættelse har »when he had left speaking«, er der kun tilsyneladende overensstemmelse, for *speaking* er verbalsubstantiv som objekt for *left*, ikke partisipium som P til *he* som S).

B 7.

Præposisjon + N + infinitiv (N står for ethvert ord eller ordforbindelse der kan være overled, altså av

første rang). Denne konstruksjon har fået en temmelig stærk udvikling på engelsk, især i tilfælde hvor et verbum med præposisjon er enstydigt med et enkelt verbum: *look on (upon) = consider, listen to = hear*, osv. Således får vi fx Swift: *I looked upon myself to be fully settled* | id: *you may count upon all things in them to be true* | George Eliot: *trust in me to do everything that lies in my power* | Egerton: *holding an egg to her ear and listening to it cheep inside* | *I am not ashamed of myself to talk so*. Det er klart at præposisjonen her styrer hele forbindelsen S + P.

B 8.

Præposisjon med toleddet objekt, bortset fra infinitivforbindelser. Her har vi de fra latin velkendte forbindelser som *post urbem conditam* | *ante Christum natum* osv. Forholdet er fuldt analogt de tidligere nævnte. Madvigs forklaring (Latinsk Sproglære, 3. udg. § 426) lyder: »Under tiden bruges et Substantiv med Participium Perfectum saaledes, at derved ikke saameget tænkes paa Personen eller Tingen selv i en vis Forfatning, som paa den derved fulbragte Handling som et eget substantivisk Begreb«. Dette med »substantivisk« kommer jeg tilbage til nedenfor; det vil egentlig ikke sige andet end at *vi* i vort sprog oversætter forbindelsen ved hjælp av et substantiv, hvad der jo ikke er avgørende for opfattelsen av den latinske konstruksjon (lige så lidt som det er oplysende for det eng. *he happened to come*, at vi oversætter med et adverbium: han kom tilfældigvis). Brugmann, for hvem det naturligvis er mere om at gøre at få fat på fænomenets oprindelse og udvikling end på den begrebsmæssige analyse, avviser først i sin artikel i IF 5. 145 ff. forklaringen ved forkortelse av en bisætning som »sterile sprachphilosophie«, hvori

man jo kan gi ham ret, men opstiller så selv den forklaring at brugen er opstået ved en »*verschiebung der syntaktischen gliederung*« i tilfælde som *post hoc factum*, der fra først av indeholdt *hoc* som adled til substantivet *factum*, 'nach diesem thun, nach diesem geschehnis', men så blev opfattet somom *factum* var adled til *hoc* som overled (hvis jeg må omsætte hans udtryk til mine) og dette blev så overført på andre tilfælde. Det hele ser meget kunstlet og unaturligt ud. Ingen av de nævnte grammattikere stiller fænomenet sammen med de andre her nævnte, som de efter min mening hænger sammen med, duo ablativi osv.

Fra italiensk kan jeg anføre: *dopo vuotato il suo bicchiere*, Fileno disse.

På engelsk finder vi fx hos Milton *after Eve seduc'd* og hos Dryden *the royal feast for Persia won*, og der er vel ingen tvivl om at dette hos forfattere som de nævnte, der bevidst formede deres syntax efter latinsk mønster, er en direkte efterligning av latin; men det forklarer ikke alle de tilsvarende forbindelser man finder hos mere folkelige forfattere, fx Bunyan: *after light and mercy received* | Heywood: *before one dewty done* | Shakespeare: *they had heard of a world ransom'd, or one destroyed* | Anthony Hope: *he wished her joy on a rival gone* — for blot at nævne nogle enkelte av de mange jeg har samlet.

Men der er dog navnlig ett tilfælde hvor den tilsvarende forbindelse er meget hyppig både på engelsk og dansk og må være udviklet rent folkeligt uden fremmed indflydelse, nemlig ved *with* og *med*: *med hænderne bundne*, osv. P behøver ikke at være et partisipium: *med hænderne tomme*. Mærk her den efterhængte artikel, der ogsaa viser at vi her har noget andet end en adled-forbindelse, sml. *med tomme hænder*, *med de tomme hænder*. P kan også være en

præposisjons-forbindelse, og vi ser tydeligt forskellen mellem *han stod med hænderne i buxelommerne* og fx *han stod med sin bror i porten*, hvor *med* har sin egentlige tyd 'sammen med' og stedbetegnelsen hører til *stod*.¹

Engelske eksempler: I can't write *with you standing there* | Shakespeare: let him dye, *With euery ioynt a wound* | a dirty man *with his hat on*. De mest betegnende tilfælde er sådanne sætninger som de følgende, hvor indholdet av P neutraliserer den almindelige tyd av *with*: *wailed the little Chartist, with nerve utterly gone* | *with both of us absent* | *it was quiet with the trams not running and the shops all shut* | *I hope I'm not the same now, with all the prettiness and youth removed*. — Efter *without* har vi samme forbindelse: *like a rose, full-blown, but without one petal yet fallen*.

B 9.

En nexus av ganske lignende art som de nævnte kan imidlertid foruden, som vi har set, at være objekt for et verbum og for en præposisjon også i andre sætninger være subjekt. Ved infinitiv-forbindelser har vi her på engelsk det ejendommelige at S indledes med *for*: *for you to call would be the correct thing* (og ligeså: *nothing could be more correct than for you to call*). I en artikel »For + Subject + Infinitive« i »Festschrift Wilhelm Viëtor« (1910, = Die neueren Sprachen, Ergänzungsband) har jeg undersøgt denne konstruksjons udvikling; den kommer fra forbindelser som »it is good *for a man not to touch* a woman«, hvor *for a man* fra først av hører til *it is good*, men ved

¹ Vilh. Thomsen minder mig om de tre eksempler i Chr. Winthers »Flugten til Amerika«: Med næven knyttet og hjertet heedt, Jeg stod, og med taarer paa kinden.

forskydning kommer til at føles som knyttet til infinitiven, så at nu konstruksjonen har en ret udstrakt og mangeartet anvendelse, hvorom jeg må henvide til det nævnte sted. I: *for you to call would be the correct thing* er hele nexus (*for you to call*) subjekt til *would be . . .* og i denne nexus er *for you* S og infinitiven *to call* P.

B 10.

Også de til B 8 svarende forbindelser kan bruges som subjekt osv, således i den av Brugmann anførte sætning fra Cicero: *dubitabat nemo quin violati hospites, legati necati, pacati atque socii nefario bello lacessiti, fana vexata hanc tantam efficerent vastitatem* 'dass die mishandlung der gastfreunde, die ermorderung der gesandten, die ruchlosen angriffe auf friedliche und verbündete völker, die schändung der heiligtümer dieses furchtbare sterben zur folge hatten'. Fra fransk anfører Sandfeld (Jensen) »Bisætningerne i moderne fransk« (1909 s. 120) en del exemplar som »*le verrou poussé l'avait surprise*« (det at slåen var sat for . . .)

Et par engelske exemplar: Shakesp. R 2 III. 3.40 Prouided that *my banishment repeal'd, And lands restor'd againe* be freely graunted (= the repealing of my b. and restoration of my lands) | Goldsmith 33 the Squire's *portrait being found* united with ours was an honour too great to escape envy | Fielding TJ 1.198 And is *a wench having a bastard* all your news? (sml. nedf. om verbalsubst. på *ing*).

I de nævnte forbindelser (undtagen den sidste) var P et passivt partisipium, og dette forudsættes altid at være tilfældet i fremstillingerne hos grammattikerne; men at det ikke i og for sig kræves eller er det avgørende, ses av de hos Sandfeld anf. st. analyserede franske relativsætninger, som: »*Deux jurys qui condamnent un homme, ça vous*

impressionne«, hvor *ça* tydeligt viser forbindelsens art. Vi har også andre tilfælde, især i ordsprog, hvor man (i formen) har en tilsyneladende adledsforbindelse der imidlertid ret beset indeholder en nexus. Således i *mange hunde er harens død*, hvor subjektet må opfattes = »det at hundene er mange«: tanken er helt forskellig fra den i »mange hunde er trofaste« med en almindelig adledsforbindelse (der er mange hunde der er trofaste). Fremdeles: *mange kokke* fordærver maden (*too many cooks* spoil the broth | *viele köche* verderben den brei | *trop de cuisiniers* gâtent la sauce) | *many hands* make quick work | *intet svar* er det bedste svar (= det ikke at svare; sml. dærimod: *intet svar* kunde være værdigere end det du foreslår) | *no news* is good news | you must put up with *no hot dinner*.

B 11.

Infinitiv-forbindelser som underled er ikke særlig hyppige. Hertil regner jeg sådanne engelske sætninger som: Dickens: *the caul was put up in a raffle to fifty members at half-a-crown a head, the winner to spend five shillings* | Defoe: *we divided it; he to speak to the Spaniards and I to the English* (således at den vindende skulde gi . . . , således at han skulde tale . . .): infinitiven har den samme tyd av det bestemte, pålagte som i *he is to spend* og det hele står på en måde istedenfor det ikke yndede *the winner being to spend* (B 12).

B 12.

Toledet underled. Her har vi de i mange sprog almindelige konstruksjoner, av hvilke det bedst kendte eksempel i latinske grammatikker går under forskellige navne, »duo ablativi«, »ablativi consequentiæ«, »ablativi

absoluti«, »absolut partisipial-konstruksjon« — intet av disse navne får fat på kernen i forholdet: det er ikke nok at sige at der er to ens kasus, »consequentia« (følge) siger ikke meget, i alt fald ikke meget rigtigt, »absolut« vil sige løsrevet fra den øvrige sætning, men er det mere løsrevet end så meget andet? ablativ burde ikke omtales i navnet på fænomenet, da det ejendommelige for dette findes i andre sprog, hvor andre kasus anvendes; og »partisipial« — ja der kræves jo slet ikke et partisipium: *Scipione autore | dinner over*, osv. Madvigs forklaring (anf. st. § 277) er lang, men ikke rammende, hvad det fælles angår, omend snarere for de enkelte spesial-anvendelser på latin; han omtaler det andet led som stående i apposisjon til det første, uagtet apposisjon dog er helt forskjellig herfra (og der er ikke noget i vejen for at der kan stå et ord i apposisjon til første led uden dog at forblendes med andet led). Brugmann, Kurze vgl. Gramm. § 815, søger at forklare anvendelse av de forskjellige kasus (gen. på græsk og sanskrit, abl. på latin, dat. på got. osv.), men oppfatter partisipiet oprindeligt som et almindeligt adled, der ved »verschiebung der syntaktischen gliederung« sammen med det andet ord er bleven følt »als eine art von (temporalem oder dgl.) nebensatz« — her synes dette synspunkt ikke at forekomme Brugmann som »sterile sprachphilosophie«. Efter min mening får man fat på det karakteristiske for konstruksjonen ved at fastholde de to ting, (1) at der er to led der står i dette ejendommelige forhold til hinanden som vi her har kaldt nexus, så at det ene er S og det andet P, og (2) at denne forbindelse i sætningen fungerer som underled, hvad kasus det så end efter hver sprogs særlige brug sættes i; den latinske ablativ kan så enten forklares som oprindeligt stedlig eller tiddlig eller instrumental, osv.

Det tidlige *Tarquinio rege* er ikke forskelligt fra *hoc tempore* undtagen dæved at *rege* står i et andet forhold til *Tarquinio* end *hoc* (adled) til sit overled *tempore*, og på samme måde adskiller det mådebetegnede *me invito* sig fra *hoc modo*.¹

På dansk spiller nexusunderled ikke nogen stor rolle, bortset fra stående talemåder som »*alt vel overvejet*, rejser jeg imorgen«. Med præposisjonsforbindelse som P har vi fx »*dine ord i ære* tror jeg dog . . .«, og de ret unaturlige i litterært sprog som Oehlenschlägers »*hånd under kind* sad kæmpen«; Mikkelsen Ordf. 104 ff. kalder de første for omstændighedsbestemmelse og de sidste for mådesbestemmelse; han tilskriver dem s. 107 tysk indflydelse, der igen skriver sig fra fransk, og heri kan han vel i det hele ha ret, om det end ikke er helt udelukket at noget kan ha udviklet sig i sproget selv. Når han s. 107 finder det samme på oldnordisk, forklares det »idet *hafði* er udeladt«(!); den oldn. dativ i toleddede underled forklares fra latin. Men

¹ Som S kan stå en akk. med inf. eller en ledsætning, således: Alexander, *audito Dareum movisse ab Ecbatanis*, fugientem insequi pergit | consul . . . edicto *ut quicumque ad vallum tenderet pro hoste haberetur*, fugientibus obstitit | additur dolus, missis *qui magnam vim lignorum ardentem in flumen conjicerent*. Her har jeg kursiveret subjekt-delen; eksemplerne er fra Madvig § 429. der i de to første sætninger tar partisipiet som et »personligt udtryk« og akk. m. inf. og utsætningen som afhængig dærav (altså som objekt), vel sagtens forledt av den danske oversættelse der gør *audito* og *edicto* til aktive verber; men i *audito hoc verbo* 'da han havde hørt dette ord' er jo dog *verbo* S, ikke objekt. I den sidste sætning tar Madvig som S et udeladt eller underforstået ubestemt eller demonstrativt pronomen — en helt overflødig antagelse. I »hvo intet vover intet vinder« er subjektet hele de første tre ord, ikke et imaginært »han« eller »den«, der jo efter dansk sprogbrug ikke engang kan stå foran *hvo*; således er også her hele sætningen *qui . . . conjicerent* S til *missis*, men kan ikke som helhed formelt sættes i ablativ. I den første sætning får vi det ejendommelige at S i den ene nexus selv er en nexus, altså

$$\underbrace{\text{Dareum S}^1 + \text{movisse P}^1}_{\text{S}^2} + \text{audito P}^2.$$

Mikkelsen blander i de nævnte paragraffer flere grammatisk uensartede ting sammen.

På tysk er nexusunderled nu ret almindelige, men temmelig unge i sproget; av Pauls udførlige eksempelsamling, Gramm. 3. 278 ff, griber jeg nogle få sætninger ud: Louise kommt zurück, *einen mantel umgeworfen* | *alle hände voll*, wollen Sie noch immer mehr greifen | *einen kritischen freund an der seite* kommt man schneller vom fleck. Paul udtaler sig ikke særlig klart om den grammatiske forståelse av konstruksjonen (»art des freien akk.«), men har næppe fået fat på dens egenart, sml. hans udtryk (efter eksempler på passivt part.): »In allen diesen fällen könnte man statt des passiven ein aktives attributives partizipium einsetzen«, og s. 284 omtales akk. ved partisipiet ligefrem som »objektsakk.«, altså vel som obj. for part., hvorved parallelismen med de andre tilfælde der ikke indeholder noget part., helt udviskes. Denne opfattelse (sml. Mikkelsen om oldn. ovf.) træder tydeligt frem i Curme, Grammar of the German Language, 1905 s. 579: »rief sie, *die augen auf mich gerichtet* . . . The acc. *die augen* is in reality the object of the participle *gerichtet* (*habend*), so that the clause has the meaning *having turned her eyes upon me*. Thus the participle is in fact not used absolutely, but limits the subject *sie*. All feeling for the original construction, however, has disappeared« — et smukt eksempel på pseudo-historisk sprogbetragtning.

På engelsk er konstruksjonen almindelig, men har udenfor visse begrænsede områder et litterært anstrøg: we shall go, *weather permitting* | *this done*, he shut the window | she sat, *her hands crossed* on her lap, *her eyes absently bent* upon them | he stood, *pipe in mouth* | *dinner over*, we left the hotel.

På romanske sprog er konstruksjonen så almindelig at jeg ikke behøver her at gi eksempler på den (sml. nedf. s. 40 om spansk).

B 13.

Akkusativ + finit. Her må jeg være ret udførlig da min opfattelse av disse konstruksjoner er avvigende fra den almindelige. Tag en sætning som *jeg mødte den mand som jeg tror har stjålet pungen*. Her vil de fleste betragte *jeg tror* som et blot indskud der ikke forandrer noget i forholdet mellem *som* og *har stjålet*, så at *som* altså er »nominativ« som subjekt til *har stjålet*. Ligeså i *en lyd som man ikke vidste hvor kom fra*. Men overfor den grammatiske analyse der påberåber sig »almindelig logik« (og måske støtter sig på latin, hvor man har nominativ i sætninger som *Cicero qui quantum scripserit nemo nescit*) er det godt at være på sin post og undersøge den faktiske sprogfølelse, således som denne gir sig udslag i grammatiske kendsgerninger: disse går ikke sjælden imod det man skulde vente på forhånd. I det foreliggende tilfælde er der forskellige forhold der bestemt tyder på at *som* ikke er nominativ; imidlertid kan vi i overensstemmelse med hele den betragtning der er gjort gældende i denne avhandling, heller ikke sige at dette *som* egentlig er objekt for *tror* eller *vidste*; det er dærimod S i en nexus hvis P er det finite verbum *har stjålet* eller *kom*: hele nexus er da objekt for det første verbum på lignende måde som en akk. med inf. eller en *at*-sætning.

De kendsgerninger hvorpå jeg bygger denne opfattelse er:

(1) Ordstillingen i »indskuddet«: det er nemlig fast regel på dansk at verbet skal foran subjektet, når der står et andet ord forrest: *dæri tror jeg du har ret*; samme ordstilling får vi også i *den mand der, tror jeg da, har udrettet*

mest for *børnesagen*, hvor vi har et virkeligt indskud (betegnet ved en pause foran *tror*) og hvor *der* er subjekt til *har udrettet*, men ikke har noget med *tror* at gøre. — Mærk også at *ikke* sættes foran verbet (en lyd som man ikke vidste hvor kom fra).

(2) Det er umuligt at sætte *der* istedenfor *som* i de nævnte to sætninger og sige *den mand der jeg tror har stjålet pungen* eller *en lyd der man ikke vidste hvor kom fra*. Men allevegne hvor vi har et utvivlsomt subjekt i en relativ sætning kan vi bruge *der*, der for vor nutidssprogfølelse står som »nominativ«, medens *som* er fælleskasus. Ganske på tilsvarende måde ser vi at i en indirekte spørgesætning kræves i »nominativ« forbindelserne *hvem der*, *hvad der*: *jeg veed ikke hvem der har skylden* | *jeg aner ikke hvad der har været årsag til branden* (aldrig: *hvem har . . .*, *hvad har været*); men dette *der* kan umuligt indskydes i *jeg veed ikke hvem man tror har skylden* | *jeg aner ikke hvad du tror har været årsag til branden*.

(3) Vi gør faktisk aldrig pause mellem det indledende pronomen og subjektet til det første verbum.

(4) Det er umuligt at sige *en mand som jeg kender og er pålidelig* istedenfor . . . *kender og som er pålidelig* (*som* er objekt for *kender*, men subjekt til *er p.*); derimod er der ikke noget i vejen for at sige: *en mand som jeg kender og veed er pålidelig*. Ligeså: *det som vi ikke har set, men blot veed eksisterer*, medens det ikke går an at sige *det som vi ikke har set, men dog eksisterer* uden gentaget *som*. Dette er dog ikke så avgørende som de andre punkter, da udeladelsen av det andet *som* vilde føre til at *jeg (vi)* kunde blive taget som subjekt også for *er og eksisterer*.

(5) Dærmod er det vigtigt at det relative pronomen kan undværes i *den mand jeg tror har stjålet pungen* osv.

Det rel. pron. kan nemlig ikke udelades hvor det er subjekt, undtagen i nogle bestemt avgrænsede tilfælde (foran *her* og *dær*).

(6) Ikke sjældent hører man også sætninger som: *ham tror jeg nok blir til noget | dem håber jeg aldrig vil blive benyttet* o. l. med tydelig kasus i det foran stillede, stærkt fremhævede pronomen. At den slags vendinger undgås i skriftsproget, er sikkert nok, men svækker ikke betydningen av deres forekomst i daglig tale som vidnesbyrd om at pronomenet ikke her føles som rent subjekt.¹

(Sml. med hensyn til hele dette afsnit Mikkelsen Ordf. 670 f.)

På engelsk har vi ganske tilsvarende forhold: i sådanne sætninger bruges akk. *whom* som relativt og spørgende hyppigt, hvad der er så meget mere betegnende som der ellers er en stærk tilbøjelighed (se fx Progress in L. § 171 f.) til at bruge *who* også som objekt, og som grammatikerne betragter det som en fejl at sætte *whom* i sådanne tilfælde (see H. Alexander, Common Faults in Writing English s. 50: »There are many *whom* we know quite well are honest«. Say *who* . . . it is not the object of *we know* but the subject of *are right*, so that it must be *who*«; Fowler, The King's English 93 »the gross error«). Da forholdet frem-

¹ Denne slags slyng findes både ved genstandssætninger og indirekte spørgesætninger. Et interessant eksempel har jeg optegnet fra Amalie Skram (Tilskueren 1884. 949) »Der aabnede sig et stort rum, hvori alt det laa, som moderen var gaaet forbi uden at se, eller uden at vide om var til«. Her er *om* konjunksjonen, og det er efter min mening aldeles umuligt at gøre et ophold efter *om*, hvorfor det også er ret meningsløst at der i Tilsk. står trykt et komma efter *om*. Dærimod er *om* præposisjonen i »en mand som der ikke kan være den mindste tvivl om fortjener al mulig anerkendelse«; her er det værd at lægge mærke til, at vender vi sætningen på en anden måde, kan *at* ikke undværes: »der kan ikke være den mindste tvivl om at han fortjener . . .«

byder nogen interesse og aldrig har været ordentlig behandlet, avtrykker jeg de eksempler jeg har samlet.

Chaucer B 665 yet wol we us avyse *Whom* that we wole that (nogle MSS udelader dette that) shal ben our justise | Caxton R 86 his fowle hound, *whom* I neuer see doth good | Shakespeare John IV. 2. 165 Arthur, *whom* they say is kill'd to night | Cymb I. 4. 137 What lady . . . ? Yours, *whom* in constancie you thinke stands so safe | Meas II. 1. 72 thy wife? I Sir: *whom* I thanke heauen is an honest woman | Cor IV. 2. 2 the nobility . . . *whom* we see haue sided in his behalfe | Temp III. 3.92 Ferdinand (*whom* they suppose is droun'd) | Tim IV. 3. 120 a bastard, *whom* the oracle Hath doubtfully pronounced thy throat shall cut (= who according to the or. is to cut) | AV 1 Sam 25. 11 Shall I . . . giue it vnto men, *whom* I know not whence they bee? | Walton Compl. A. 30 S. James and S. John, *whom* we know were fishers (men lidt længere nede står der: S. Paul, *who* we know was not) | Goldsmith Vicar 1766 II. 41 Thornhill, *whom* the host assured me was hated | ib 47 Mr. Thornhill, *whom* now I find was even worse than he represented him (begge steder »rettet« i nyere optryk til *who*, det sidste til . . . *who*, I now find, was . . .) | Franklin 148 I advise you to apply to all those *whom* you know will give something; next, to those *whom* you are uncertain whether they will give any thing or not . . . and, lastly, do not neglect those *who* you are sure will give nothing | Shelley L 453 to anyone, *whom* he knew had direct communication with me | Keats 5. 72 I have met with women *whom* I really think would like to be married to a poem | Kingsley Y 35 I suppose that the God *whom* you say made me . . . | Darwin L 1. 60 to assist those *whom* he thought deserved assistance | Muloch Halifax

2. 11 one *whom* all the world knew was so wronged and so unhappy | Benson A 150 I met a man *whom* I thought was a lunatic | Burt Brand. Iron 89 with the lover *whom* Prosper had told her was dead | Rev. of Rev. Oct. 05. 381 the police had the right to lock anyone op *whom* they suspected contemplated committing political crime | Times 2. 9. '20 the leader, *whom* I learned afterwards was D. L. Moody.¹

På engelsk gælder som på dansk den hovedregel at det relative pronomen ikke kan undværes som subjekt, og når vi finder at det kan undværes i de her omtalte forbindelser, viser det også rigtigheden av den her forsvarede opfattelse, således i Keats 4.188 I did not like to write before him a letter he knew was to reach your hands | Thurston Antag. 227 count the people who come, and compare them with the number you hoped would come | London A 32 They chose the lingering death they were sure awaited them rather than the immediate death they were sure would pounce upon them if they went up against the master | ib. 50 puzzled over something untoward he was sure had happened.

Når man her på dansk og engelsk har fået det der er S for det andet verbum og som man, da dette er finit, dærfør skulde vente blev sat i nominativ, isteden dærfør sat i akkusativ (eller udeladt), beror det sikkert på det foranstillede verbum med dettes subjekt: to subjekter forliges ikke godt ved siden av hinanden. Det vil ses at der

¹ Også som prædikativ findes *whom* i tilsvarende forbindelser, se bibelske eksempler i Progr. in L. § 155 = Chapt. on Eng. § 55, hvor jeg uden rigtig at se sammenhængen forklarer det som kontaminasjon av akk. m. inf. og finit konstruksjon. Et moderne ex. er Walpole F 83 asking him *whom* he thought that he was.

i lat. »Cicero qui quantum scripserit nemo nescit« ikke ved ordstillingen er den samme foranledning til at sætte *quem* ind for *qui*. Dærimod har den samme grund virket på fransk, hvor vi får en ejendommelig forbindelse med *que* først og siden *qui*; det sidste eksempel jeg har bemærket er Gilliéron, Faillite de l'étymologie phon. 133 »Ne soumettez à l'observation phonétique que ce *que vous croyez qui échappe* à l'observation historique«. Fænomenet har fremkaldt en hel litteratur, se bl. a. Sandfeld, Bisætn. 108, Malmstedt i Studier i modern språkvetensk. 1901 og Polentz, Die relative sätzeverschmelzung im franz. (Programm, Berlin 1904), hvor andre avhandlinger er anført s. 19. Det er muligt at det ved udviklingen av konstruksjonen har spillet en rolle at man på fransk har en viss forkærlighed for forbindelser som »je la vois qui arrive«, der kan ha ført til »Mais quelle est cette femme que je vois qui arrive«, men det forklarer ikke alt. Det væsentlige forekommer mig at være at den talende, idet han begynder sin relative sætning (og at *que* er et relativt pronomen, anser jeg for utvivlsomt) ikke tør begynde denne med *qui* på grund av det lige efter det kommende subjekt, og dærfør sætter *que* uden dog egentlig at opfatte det som objekt for det første verbum, hvad dettes natur mangel gang forbyder¹ (således i den av Polentz s. 28 efter Th. Corneille anførte sætning: »C'est une femme *que je suis fâché qui ait esté trouvée* [trouvéé?] *belle*); dærpå optages senere den relative tilknytning med et fornyet *qui*. Denne opfattelse er ikke meget forskjellig fra Malmstedts.²

¹ Dette gælder også om nogle av de danske forbindelser efter B 13, ganske som ovf. B 4.

² Forholdet i B 13 ligner, men er ikke fuldt analogt med, den indtrækning av et ord fra en bisætning som objekt i hovedsætningen (Hør *havet* hvor det bruser — hvor *vi* er nødt til udtrykkeligt at gentage

B 14.

Genitiv med verbalsubstantiv. »Jeg såe lægens ankomst« betyder væsentligt det samme som »jeg såe lægen komme«. Her er den samme form, genitiv, brugt, som ellers betegner et anden-rangs ord: i *lægens hus* er *lægens* adled (II) til *hus* (I), men i *lægens ankomst* er *lægen* jo det primære (S) i forhold til det i *ankomst* liggende begreb *komme* (P). Overensstemmelsen med forholdet S : P anerkendes i det almindelige udtryk »subjektiv genitiv«.

B 15.

Genitiv med prædikativsubstantiv: *lægens dygtighed*. I Spr. log. s. 13 ff. undersøgte jeg den slags substantivers indhold og bestemte dem som en art verbalsubstantiver: skønhed = det at være skøn (Ido: *bel-es-o* = 'skøn-være-n'), men begrebet 'være' smugles egentlig ind her, ligesom vi smugler et 'er' ind i de ovf. under B 2 omtalte sætninger. Det vigtigste i begge tilfælde er at vi har et prædikativ, ligesom i B 4 (jeg fandt værelset tomt, der betyder det

ved hjælp av *det*), som er kendt især fra græsk, Madvig, Gr. Ordføjningsl. § 191: Oïstha *Euthúdēmon* hopósous odóntas ékhei. Nogle konstruksjoner av den slags er fra det græske nye testamente gået over i andre sprogs bibler: Joh. 8. 54 éstin ho patér mou ho doxázōn me, *hōn* humeîs légete hóti theòs humōn esti | 9. 19 Hoútós estin ho huiòs humōn. *hōn* humeîs légete hóti tuphlòs egennēthē | 9. 29 toúton dè ouk oídamen póthen estín. Vulgata: 8. 54 est pater meus qui glorificat me, *quem* vos dicitis quia caecus natus est | 9. 19 hic est filius vester *quem* vos dicitis quia caecus natus est | 9. 29 *hunc* autem nescimus unde sit. Wulfila: 8. 54 ist-atta meins saei hauheiþ mik, *þanei* jus qíþiþ þatei guþ unsar ist | 9. 19 sau ist sa sunus izwar *þanei* jus qíþiþ þatei blinds gabaurans waurþi? | 9. 29 iþ *þana* ni kunnum, hwaþro ist. Luther: 8. 54 Es ist aber mein vater, der mich ehret, *welchen* jr sprecht, *er* sey euwer gött | 9. 19 Ist das ewer son, *welchen* jr saget, *er* sey blind geboren? | 9. 29 *diesen* aber wissen wir nicht, von wannen er ist. Wyclif 8. 54 my fadir is that glorifieth me, *whom* ye seien, that *he* is youre god (de andre steder *which*, der intet viser om kasus).

samme som efter B 3 jeg fandt værelset at være tomt): her som dær uden at 'være' eller 'er' er udtrykt. Når vi i forbindelsen *lægens dygtighed* ikke er vant til som i B 14 at tale om »subjektiv genitiv«, er dette kun en ubehjælp-somhed og inkonsekvens i den gængse grammatiske terminologi.

Vi er ved slutningen av listen over B-forbindelser; de kan stilles således op:

1. finit sætning	2. nominalsætning
3. akk. m. infin.	4. toledet objekt.
5. nom. m. inf.	6. nom. m. prædikativ
7. præp. + N + inf.	8. præp. m. toledet styrelse
9. for you to call	10. violati hospites
11. the winner to spend	12. toledet underled
13. akk. m. finit	
14. gen. + vbsubst.	15. gen. + prædikativsubst.

Istedenfor beskrivelse er her flere steder givet typiske eksempler. I rækken til venstre står forbindelser med verbum, enten infinitiv eller finit eller et av et verbum avledt substantiv; i rækken til højre forbindelserne uden verbum.

Begrebsbestemmelse og navn.

Efterat vi således har opregnet de mange forskellige måder hvorpå en nexus kan finde udtryk, gælder det om at bestemme hvad der udgør den karakteristiske forskel på A- og B-forbindelser. Jeg ser da det ejendommelige for de første (for adledsforbindelser) dæri at adledet er som at kendetegn, en mærkeseddel, der fæstes på overledet: et

hus bestemmes nøjere ved at omtales som *det næste hus* eller *lægens hus*; men dette gælder ikke på samme måde om en forbindelse som *lægens ankomst*: ankomst kan ikke tænkes uden at der er nogen som ankommer. En adledsforbindelse er tilsammen en *benævnelse*, et sammensat navn for noget der lige så godt kunde tænkes udtrykt ved et enkelt navn og i mange tilfælde faktisk sprogligt udtrykkes ved et enkelt navn: istedenfor *nyfødt hund* kan vi sige *hvalp*, istedenfor *elendig hest*: *krikke*, istedenfor *dumt menneske*: *fæ*, osv. Hvad der i ett sprog udtrykkes ved en adledsforbindelse, kan manges gang i et andet ha fået et enkelt udtryk: eng. *native country* = *fædreland* = fr. *patrie*, eng. *claret* = fr. *vin rouge*. Sligt kan ikke tænkes ved B-forbindelserne. En A-forbindelse er ett, udtrykt ved to, en B-forbindelse er og blir to, der ikke kan slås sammen til ett.

Det karakteristiske for B-forbindelser i modsætning til adledsforbindelserne er noget mere artikuleret, noget levende, bevægeligt, en fri smidig sammenføjning av to forestillinger. Medens et adled sidder på sit overled omtrent som næsen eller ørene på hodet, er der ved B-forbindelserne noget der mere minder om den måde hvorpå hodet hænger sammen med kroppen, eller en dør ved hængsler er føjet til en mur. A er som et maleri, B som en proses eller et drama. Men sådanne billeder siger jo naturligvis intet om sagens virkelige beskaffenhed, som menneskeligt sprog er for fattigt til rigtig at udtrykke. Ved A er der een forestilling der opløses i enkeltbestanddele for dæved at udtrykkes, ved B er der noget nyt der føjes til en færdig benævnt forestilling. Lettest er dette at få fat på i sådanne simple tilfælde som »den blå kjole er den ældste« og »den ældste kjole er blå«: det ny der meddeles er forskelligt i de to sætninger og ligger i prædikativet. Men for-

holdet er i virkeligheden analogt hermed i alle de andre tilfælde.

Det er vanskelig at finde rigtig gode benævnelser for disse begreber; forbindelserne har jeg her kaldt adledsforbindelser eller A-forbindelser (på engelsk og europæisk måske *junction*) og som modsætning dertil B-forbindelser eller nexus. Men jeg vilde ønske jeg havde et fuldtud rammende kort dansk navn på begge; de bedste jeg hidtil har fundet på er *stand* for de første (sml. blomsterstand) for at særtægne det stive ved dem, og så som modsæt dertil *spil* for at angive det spillende, livlige ved B-forbindelser. Den slags navne er det altid lidt vanskelig at vænne sig til, men når det første indtryk av det uvante har sat sig, vil man finde dem mere tiltalende end lange sammensatte Mikkelsenske navne, der dog heller ikke er fuldt udtømmende.

Hvad navne på de to dele der tilsammen danner »spillet« angår, er det endnu vanskeligere her at finde på noget fuldt tilfredsstillende: *subjekt* og *prædikat* går ikke, fordi de naturligt må forbeholdes de to dele av en virkelig sætning (B 1 og 2); *subjektdel* og *prædikatsdel* er tungt; jeg har foreløbig ikke noget bedre end forbogstaverne S og P — ligesom fysikerne taler om X-stråler og N-stråler, matematikerne om π osv.

Substantiver og infinitiver.

Ved de to klasser B 14 og 15 udtrykkes nexus grammatisk ved hjælp av et substantiv, og det er denne omstændighed der, som vi såe, førte Madvig til at forklare een art av nexus som »et eget substantivisk begreb« (B 8). Det er dog snarere det omvendte der trænger til forklaring, at det verbale begreb »komme« i visse tilfælde udtrykkes

ved et substantiv som *ankomst*: her er virkelig det grammatiske hensyn, trangen til at bruge et begreb (en nexus) som subjekt, objekt eller hvad det nu er, kommet til at overveje det rent logiske: *ankomst, slag, sejr, bevægelse* osv., og ligeledes *dygtighed, rigdom, vísdom, dybde* osv. er i virkeligheden himmelvidt forskellige fra sådanne »ægte substantiviske« forestillinger som *mand, kvinde, læge, sten, træ* osv. Verbal- og prædikativ-substantiverne er et sprogligt kneb for at sætte os istand til på en bekvem måde dels at stille en nexus i mange forskellige forhold i en sætning (subjekt, objekt m. m.), dels at hæve underled og under-underled op i en højere rang: han arbejdede *med påfaldende* (III) *ringe* (II) *dygtighed* (I) istedenfor det kluntede »han arbejdede *påfaldende* (V) *lidt* (IV) *dygtigt* (III)«.

Den omstændighed at verbalsubstantiverne (og ligeledes infinitiverne, se strax nedenfor) væsentlig tjener til at flette en nexus ind som et led av en sætning, altså til at muliggøre udtrykket for en sammensat tanke med over- og underordning, i forbindelse med det faktiske forhold, der hænger nøje sammen hermed, at brugen av dem tiltager i en sen filosofisk stil med indviklede tankekomplekser og høj abstraksjon (således på sanskrit og tysk), kan ikke andet end gøre een meget tvivlende overfor den ideligt gentagne påstand (der findes bl. a. hos Schleicher, Fr. Müller, H. Winkler, Wundt og lige ned til Max Deutschbein, *Satz und Urteil*, 1919), at det skulde være karakteristisk for primitiv eller naiv tænken at tale i verbalnomener istedenfor i virkelige verber (»gegenständliches denken« i modsætning til den mere fremskredne »zuständliches denken«). Herom har jeg allerede skrevet et par sider i *Germ.-roman. Monatschrift* 1911 s. 154 f.

Hvad infinitiverne i vort sprogæt angår, er den anskuelse nu helt trængt igennem, der først er fremsat av Bopp, at de er stivnede kasusrester av gamle velbalsubstantiver. Men de har efterhånden (og i forskellig grad i de forskellige sprog) sat noget av deres substantivkarakter til og har i flere henseender, syntaktisk og morfologisk, nærmet sig til det vi ellers kun kender ved det finite verbum: de kan ha objekt i akkusativ (og dativ osv.), kan forbindes med nægtelse og andre underled, de udvikler tempusadskillelse (perfektum inf., i nogle sprog også futurum m. m.) og gør endelig også forskel på aktiv og passiv.

Hertil kommer nu også den verbale egenskab at infinitiven kan forbindes med et subjekt, eller rettere et »S«, uden på substantivernes viis at ha det i genitiv. Hvad kasus der bruges er forskelligt, idet i reglen een enkelt kasus er generaliseret fra konstruksjoner hvor den er naturlig, således på latin og græsk akkusativ, på slavisk dativ (se Vondrák, Vgl. slavische grammatik 2.366 og især en udførlig eksempelsamling hos C. W. Smith i *Opuscula philologica ad I. N. Madvigium*, 1876, s. 52 ff. — udviklingen minder i meget om den der har ført til den nyengelske med *for*, ovf. s. 14). På ældre eng. fandtes ret almindeligt fælleskasus som S ved inf., se bl. a. Zeitlin, *The Acc. with Infin.*, New York 1908, 114 ff., hvem jeg ikke kan gi ret i ett og alt, og Al. Schmidt, *Shakespeare-Lexikon* 1239. Nogle eksempler fra mine egne samlinger: Chaucer A 4318 *Lo! swich it is a millere to be fals* | id B 1031 *Now was this child as lyke unto Custance As possible is a creature to be* | Townl. M 237 *Is is shame you to bete hym* | More U 94 *And verelye one man to lyue in pleasure, whyles all other wepe . . . that is the parte of a iayler* | Jack Straw II. 4.16 *may seeme no whit so strange As Englishmen*

to trouble England thus. — På spansk finder man nominativ ved inf., fx Calderon Alc. de Zal. 1. 308 *es causa bastante Para tener hambre yo?* (til at jeg er sulten) | ib 2. 840 *Qué importará, si está muerto Mi honor, el quedar yo vivo!* Ligeså på italiensk; på portugisisk også med *eu*, men i anden person og i hele flertal har portugisisk skabt en anden måde at angi S på ved infinitiv, nemlig ved analogisk at overføre personendelserne fra finit: *ter-es*, flt. *ter-mos*, *ter-des*, *ter-em* (se bl. a. Diez, Grammatik 2. 187, 3. 220). Når man på it. har fx *prima di narrarci il poeta la favola*, hvor inf. har både S og objekt, minder det hele jo stærkt om en fuldstændig bisætning, hvorfra det kun adskiller sig ved ikke at ha finit form; på arabisk skal man ha det samme ved en infinitiv, se Steinthal, Charakteristik d. typen des Sprachbaues 267: jeg avskriver hans oversættelse av et eksempel: ‘es ist gemeldet-mir die tödtung (nominat.) Mahmud (nominat.) seinen-bruder, d. h. dass Mahmud seinen bruder getödtet hat’.

Når infinitiven i flere sprog kan forsynes med den bestemte artikel, kan det bl. a. medføre den fordel at man derved får mulighed for ved kasusbøjning at anbringe den i forskellige forhold i sætningen; dette er særlig værdifuldt når det kan anvendes på en fuldstændig nexus med udtrykkelig angivelse av S, som i den græske artikulerede akk. m. inf., dærimod ikke når det som på tysk kun er den »nøgne« infinitiv der på den måde kan sættes med artiklen.

En tilsvarende udvikling som den hvorved infinitiv har fået mer og mer av det finite verbums konstruksjonspræg, ser vi nu ved andre verbalsubstantiver. Et objekt i akkusativ findes av og til ved et sådant på sanskrit, græsk og latin (Delbrück, Vergl. Synt. 1. 386, fx *quid tibi hanc curatiost*

rem). Her er konstruksjonen imidlertid en sjældenhed, men i flere slaviske sprog som bulgarisk er det blevet ganske almindeligt at sætte et objekt til på denne måde ved verbalsubstantiverne på *-anije* og de tilsvarende endelser; på dansk har vi det ved verbalsubstantiverne på *-en*, men (se min Fonetik 565) kun hvis verbum og objekt tilsammen udgør en tydelig eenhed, der viser sig i eenhedstryk på sidste led: *denne skiften tilstand, tagen del i lykken* osv. På jysk kan man ha det samme ved endelsen *-ning*: *en dags gravning klyne* (Feilberg, Ordb. 1.503). På engelsk har vi her i historisk tid en meget fyldig og interessant udvikling ved verbalsubstantivet på *-ing*, der fra at være et rent substantiv antar fler og fler av finitets egenskaber, således som jeg kort har skitseret i *Growth and Structure* (3. udg. § 197 ff., tidligere udg. § 200 ff.) og håber senere at kunne behandle udførligere: det kan ha objekt i akk. og kan forbindes med adverbier, det udvikler et perfektum og en passiv og kan nu ta sit S foruden i genitiv også i fælleskasus: *without one blow being struck | I have no objection to the author being known*, osv. Ja i ganske sjældne tilfælde kan man endog få nominativ at høre som S: *Instead of he converting the Zulus, the Zulu chief converted him*. Da formen av dette verbalsubstantiv er ganske den samme som præes. part., kan man i flere av de sidst-nævnte forbindelser være noget i tvivl om de skal opfattes som verbalsubstantiv eller som eksempler på det ovf. under B 10 omtalte forhold: for en historisk betragtning må dog den første opfattelse stå som den rigtige.

En udvikling ad en anden vej til noget der kan kaldes en art infinitiv har vi på latin. Gerundivet er et præsens partisipium i passiv, og konstruksjonen fx i »*elegantia augetur legendis oratoribus et poetis*« må forstås efter B 10

eller B 12 foroven: 'øges ved læste talere og digtere', 'ved at de læses'. Men ved siden av *cupiditas libri legendi* får man et *cupitas legendi*, hvor S ikke udtrykkes, og dette fører så til at *legendi*, der i tydelig henseende er en slags genitiv til inf. *legere*, også konstrueres som dette og kan ta et objekt i akk. — med andre ord blir til det der i den latinske grammatik nu opføres som en form for sig og kaldes gerundium (se fx Sommer, Handb. d. lat. laut- u. formenlehre s. 631). Den oprindelige og den avlede konstruktion findes ved siden av hinanden i Cæsars: »neque *consilii habendi* neque *arma capiendi* spatio dato«.

Også på andre punkter ser vi tilnærmelse til konstruktioner som dem vi har i finit-sætninger. Ved toledet underled (»absolut konstruktion« B 12), hvor man overalt er begyndt med en eller anden oblik kasus, kommer nominativ efterhånden, uafhængigt av hinanden, op i forskellige sprog. Det er således tilfældet i engelsk, hvor det helt har sejret, i alt fald i Standard English (Shakesp. Ven. 1019 For, *he* being dead, with him is beautie slaine); på tysk dukker det samme nu og da op: (Grillparzer: *der wurf geworfen*, fliegt der stein, anført Paul Gr. 3. 281, sml. også s. 283). Fra sent latin meddeler Sandfeld mig fx *Peregrinatio Silviæ* 16. 7 *benedicens nos episcopus profecti sumus*. På spansk har jeg truffet fx Galdós *Doña Perf.* 121 *Rosario* no se opondrá, *queriendolo yo*. På nygræsk er nom. trængt igennem, se Thumb Handb. 2. udg. 161, og går, som Sandfeld meddeler mig, langt tilbage, fx det apokryfe *Evang. Thomæ* 10. 1 *Met' oligas hēméras skhízon tis xúla . . . épesen hē axínē*.

S eller P alene.

Jeg har hele tiden forudsat at der til nexus eller »spil« hører to elementer, S og P, og endog i denne tohed set det karakteristiske i modsætning til adledsforbindelser, der i virkeligheden betegnede en eenhed. Det vil dærfør måske synes underligt at jeg nu opkaster spørgsmålet om man ikke kan ha eenleddede nexus, og endda nødes til at besvare det bekræftende. Der er virkelig tilfælde hvor vi har enten S eller P alene, og hvor forholdet dog er så analogt med almindelige nexus at det er umuligt at skille dem ud derfra. Men det vil ved betragtning av disse tilfælde vise sig at der for tanken altid må være de sædvanlige to led, og at det kun er sprogligt at det ene kan undværes.

Først har vi S (nexus uden P). Dette indtræder ved akk. med inf. (der altså blir akk. uden inf., medens det ikke er ensartet med et almindeligt objekt) i sådanne engelske sætninger som (Did they run?) Yes, I *made them* (= I made them run). På samme måde med *to*, der altså står som repræsentant for en inf. med *to*: I *told them to* (= I told them to run). Udeladelsen er her et ganske almindeligt tilfælde av en »opstoppersætning« og kan ikke bedømmes anderledes end de tilsvarende i: (Will you play?) Yes, I *will* | Yes, I am *willing to* (*anxious to, going to*, osv.). Det er altså slet ikke noget der er særligt for akk. med inf.

Vi har P alene (altså en nexus uden S) for det første i hovedsætninger (B 2) som *Godt!* | *Hvor herligt!* og andre udråb, hvor man ikke behøver for tilhøreren at angi hvad man taler om. Hertil regner jeg også »Hvilken vending ved guds førelse«, hvor jeg (Spr. log. 66 note) har avviist Wundts urimelige opfattelse som »attributiv sætning«. De smst. og ovf. s. 6 nævnte fuldstændige sætninger uden finit opstår på den måde at den talende først ligesom her kom-

mer med et P, der for ham selv i mange tilfælde kan være fuldt tilstrækkeligt, men som han så av hensyn til tilhøremænd udfylder ved at sætte et subjekt til.

I hovedsætninger har vi i virkeligheden også P alene uden S i tilfælde som lat. *dico, dicis, dicunt* osv (B 1), hvor verbalformen i sig angir hvem der er tale om; fremdeles hvor subjektet er et ikke udtrykt 'man', sml. H. Pedersen i KZ 40. 134 ff. og J. Zubatý, smst. 40. 478 ff.

Hvor nexus er et sætningsled, finder vi også i flere tilfælde P alene. Således for det første i nexusobjekt efter B 4, på dansk meget hyppigt efter *gøre*: penge alene gør ikke *lykkelig* | jeg skal gøre *opmærksom* på dette | gøre *lyst*, m. m. (Mikkelsen s. 49 anfører også mere isolerede eksempler med andre verber: *farve sort, trække blank* o. fl.) På engelsk kan man ikke i det omfang undvære S i de tilsvarende forbindelser, altså ikke sige *make happy* istedenfor *make people happy*; dog har man ordsproget *practice makes perfect*. (NED har under *dye* eksemplet fra 1862: *Genestia tinctoria dyes yellow*, og i forbindelse dærmed Falstaff-slængets *dying scarlet* som deres udtryk for at drikke tæt.)

Ret almindeligt er det også at ha P alene i forbindelser efter B 3 (akk. m. inf.): han lod *lyse* til bryllup | hun lod *gøre* rent i huset | jeg har hørt *sige* at . . . (hørt *tale* derom) osv. På engelsk er der ikke mange tilfælde, dog fx *live and let live* | *make believe* | Thackeray S. 70 (og alm.) *we shall never hear tell of Hereditary Bondsmen*.

De hidtil behandlede tilfælde falder indenfor rammen av de klasser av nexus vi ovenfor har opstillet. Men også udenfor dem træffer vi overordentligt hyppigt nexus med P alene, uden udtrykt S, og her kommer vi til noget der spiller den allerstørste rolle i sprogets økonomi. Under-

søger vi nemlig hvad meningen er med brugen av infinitiv, og ligeledes av verbalsubstantiver og prædikativ-substantiver, vil vi se at der ved dem altid betegnes en nexus som sætningsled, men at det i det langt overvejende antal tilfælde ikke behøves udtrykkeligt at angi hvad der er S for vedkommende nexus. Herved er der to muligheder. Det tænkte S kan enten være noget bestemt, nemlig det der fremgår av den individuelle sammenhæng hvori infinitiven eller substantivet forekommer, således i: jeg ønsker *at rejse* (det usagte S er *jeg*) | hun viste sin sorg ved *gråd* (eller: ved *græden*, ved *at græde*: det ikke udtrykte S er *hun*) | han kom ingen vegne på grund av overdreven *forsigtighed* (det ikke udtrykte S til prædikativet *forsigtig* er *han*) og således i mangfoldige tilfælde. Eller også er det usagte S ganske ubestemt, svarende til ordet *man*, således i: *at rejse* er dyrt | *gråd* hjælper ikke | *forsigtighed* er en borgmesterdyd | dette forhold kræver *forsigtighed* (= at man er forsigtig) osv. Jeg mener at man ved den her fremstillede opfattelse kommer til en virkelig forståelse av infinitivens så vel som av verbalsubstantivets og prædikativ-substantivets egentlige natur og rolle i talen, medens der i realiteten intet siges med den gængse definisjon, at infinitiven er verbets almenform; Madvig § 387 siger at infinitiv udtrykker et verbums begreb i almindelighed uden at betegne det som udsagt om noget bestemt subjekt, hvormed det skulde danne en sætning — men det udsiges jo netop meget hyppigt om et bestemt subjekt (enten dette som i de lige nævnte sætninger ikke udtrykkes, eller det udtrykkeligt nævnes som i B 3, 5, 7, 9, 11 ovenfor). Om den definisjon der ser det særlige i at inf. er substantivisk, er talt ovenfor: det mærkelige er jo netop at ord som *gråd* osv er substantiver. Ret værdiløs er jo også den begrebs-

bestemmelse at infinitiven »er den form man bruger av et verbum, når man nævner dette« (sml. det danske navn *navnemåde*).

At der i tanken hører et S til en isoleret infinitiv og et isoleret verbalsubstantiv, viser sig også ved brugen av ordet *sig* og *sin* gående tilbage på det: det er ikke tilladt *at kede sig*, ikke engang *i sit eget hjem* | *at elske sin næste som sig selv* er vanskeligt | *glæde over sit eget hjem* finder udtryk i mange digte osv.

Objekt, aktiv og passiv.

Til slutning nogle korte bemærkninger om objekt og om forholdet mellem aktiv og passiv. Både subjekt og objekt er overled (primære led) der står i forhold til et verbum, de kunde altså kaldes konnexer. Vi kan se dette forhold fra de to sider, fra subjektet og fra objektet; således, når vi betegner subjekt ved S, objekt ved O, verbum ved V, aktiv ved a, passiv ved p, og ved H den (eller det) handlende der ved passiv udtrykkes ved en præpositionsforbindelse eller i nogle sprog ved en særlig kasusform (instrumental eller hvad det nu er):

S	V ^a	O	=	S	V ^p	H
Hans	slår	Jens	=	Jens	slåes	av Hans

Her er

Hans: S^a = H^p

Jens: O^a = S^p

(Muligheden av to objekter i samme sætning må jeg her la ligge).

Ved nogle verber får vi her det ejendommelige forhold at de dels kan ha både subjekt og objekt (transitiv brug),

dels kan ha blot subjekt (intransitiv brug) væsentlig med samme tyd som passiv til den første anvendelse, således:

Persien begyndte krigen
 Krigen begyndte.

Dette finder på engelsk sted i mere udstrakt målestok end på dansk: *he opened the door | the door opened*, således ved *move, change, wear* osv.

Her ser vi et tydeligt udpræget udslag av den sandhed, at forskellen mellem subjekt og objekt ikke er een gang for alle givet; det lader sig ikke bestemme rent logisk, men må i hvert enkelt tilfælde bestemmes efter vedkommende verbums natur i det og det bestemte sprog. Hermed stemmer Madvigs ord, at objektet er »ligesom et skjult subjekt«; dette er for nylig blevet udtrykt på en beslægtet måde av Schuchardt: »jedes objekt ist ein in den schatten gerücktes subjekt« (Sitzungsber. d. preuss. Akademie d. wiss. 1920 s. 462; fortsættelsen at det er »das prädikat zu einem prädikat« kan jeg ikke godkende).

Den samme egenskab som de sidst nævnte verber, *begynde*, eng. *open, move* osv., nemlig ligegyldighed for forskellen mellem aktiv og passiv, har nu verbalsubstantiverne i høj grad; dærfør kan det i genitiv tilføjede S snart opfattes som S^a, snart som S^p, det første fx i *kongens erobring, befaling*, det sidste i *pigens helbredelse, drengens beskæftigelse*; i nogle tilfælde er begge opfattelser mulige, fx *lægens betaling*. Ved S^a taler man om subjektiv genitiv, ved S^p om objektiv genitiv, men i begge tilfælde har man egentlig det samme, nemlig S i en nexus. Ved præposisjonsforbindelser kan man nu på moderne engelsk sondre mellem de to slags, især når både subjekt og objekt udtrykkes: *the massacre of Christians (S^p) by Chinese (S^a)*.

Som et gammelt verbalsubstantiv har infinitiven også været neutral overfor modsætningen aktiv og passiv; hvor der er en passiv inf. adskilt fra det aktive (enten ved bøjningsform eller ved omskrivning), er den altid senere udviklet. Herved forklares flere forhold i infinitivens syntax, som dens dobbelte funktion efter *lode*: han lod mureren (S^a) komme | han lod huset (S^p) bygge (sml. han lod mureren bygge huset); man kan med samme tyd sige: »lad dig ikke forstyrre« og »lad mig ikke forstyrre (dig)«. De eksempler der anføres i NED *make* 53 d på akk. m. inf. »with ellipsis of an indef. obj. (e. g. *one*)« har det samme forhold som i »han lod huset bygge«; hertil hører også de av Kellner i hans indledning til Caxton's Blanchardyn (EETS) § 26 anførte, fx Chaucer Bo. 1460 he lete *brenne þe citee of Rome* and made *slen þe senatours* | Caxton Aym. 129 the good lady made *bryng lynnem*.

Nu forstår vi også forholdet mellem de B 5 nævnte eksempler på nom. med inf. og sætninger som »den er let at lokke som efter vil hoppe«, hvor *den* tilsyneladende er på een gang subjekt for *er* og objekt for *lokke*.

Forholdet mellem subjekt og objekt forklarer også muligheden av den forskydning der er foregået i spansk nexus-underled (B 12). Jeg tar mine fakta og eksempler fra Hanssens Span. Gr. § 39. 3, men tolker dem efter mine egne prinsipper. Vi har først

1. S + parts.: *estas cosas puestas* — ganske som i fransk osv.

2. omvendt ordstilling: *visto que no quieres hacerlo* | *oidos los reos*; her kommer S efter P ligesom objektet i finit sætning, og dette medfører at S opfattes som objekt, med det resultat at objektet lissom ellers, hvor det betegner levende væsener, får præpositionen *á*:

3. *oido á los reos*. Det vil let ses at denne opfattelse, der her har givet sig positivt udslag i sprogformen, er den samme som blev lagt ind i konstruksjoner, der ikke sprogligt viser den, av teoretikere som Madvig, Mikkelsen, Curme og Paul (øvf. s. 18). Spansk ender altså med en konstruktion, der må analyseres som et nexus-underled med u-udtrykt S og som P et partisipium i aktiv tyd, der har objekt.

DET KGL. DANSKE
VIDENSKABERNES SELSKABS SKRIFTER

7DE RÆKKE

HISTORISK OG FILOSOFISK AFDELING

	Kr. Ø.
I., 1907—1909	9.35
1. CHRISTENSEN, ARTHUR: L'empire des Sassanides. Le peuple, l'état, la cour. 1907	3.75
2. JØRGENSEN, ELLEN: Fremmed Indflydelse under den danske Kirkes tidligste Udvikling. Résumé en français. 1908	3.90
3. STEENSTRUP, JOHANNES: Indledende Studier over de ældste danske Stednavnes Bygning. Résumé en français. 1909	4.00
II., 1911—1916 (med 4 Tavler)	11.35
1. ÓLSON, BJØRN MAGNÚSSON: Om Gunnlaugs saga Ormstungu. En kritisk Undersøgelse. 1911	1.70
2. NIELSEN, AXEL: Den tyske Kameralvidenskabs Opstaaen i det 17. Aarhundrede. Résumé en français. 1911	3.35
3. TUXEN, POUL: An Indian primer of philosophy or the Tarkabhāṣā of Keçavamiçra. Translated from the original Sanscrit with an introduction and notes. 1914	2.00
4. CHRISTENSEN, ARTHUR: Le dialecte de Sämñän. Essai d'une grammaire Sämñänie avec un vocabulaire et quelques textes suivie d'une notice sur les patois de Sängsar et de Läsgrid. 1915	2.40
5. ADLER, ADA: Catalogue supplémentaire des Manuscrits Grecs de la Bibliothèque Royale de Copenhague. Avec 4 planches. Avec un extrait du Catalogue des Manuscrits Grecs de l'Escorial redigé par D. G. MOLDENHAWER. 1916	4.40
III., 1914—1918	13.65
1. AL-KHWĀRIZMĪ, MUHAMMED IBN MŪSĀ: Astronomische Tafeln in der Bearbeitung des MASLAMA IBN AHMED AL-MADJRĪTĪ und der latein. Uebersetzung des ATHELHARD VON BATH auf Grund der Vorarbeiten von A. BJØRNBO † und R. BESTHORN herausgegeben und kommentirt von H. SUTER. 1914	8.90
2. HØFFDING, HARALD: Totalitet som Kategori. En erkendelsesteoretisk Undersøgelse. 1917	3.50
3. HØFFDING, HARALD: Spinoza's Ethica. Analyse og Karakteristik. 1918.	4.35
IV., (under Pressen).	
1. MØLLER, HERM.: Die semitisch-vorindogermanischen laryngalen Konsonanten. Résumé en français. 1917	4.00
2. Lappish Texts written by JOHAN TURI and PER TURI with the cooperation of K. B. WIKLUND edited by EMILIE DEMANT-HATT. 1920	12.00
3. KINCH, K. F.: Le tombeau de Niausta. Tombeau Macédonien. Avec 5 planches. 1920	4.25

HISTORISK-FILOLOGISKE MEDDELELSER

UDGIVNE AF

DET KGL. DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB

1. BIND (Kr. 8.50):

	Kr. Ø.
1. THOMSEN, VILHELM: Une inscription de la trouvaille d'or de Nagy-Szent-Miklós (Hongrie). 1917.	0.65
2. BLINKENBERG, CHR.: L'image d'Athana Lindia. 1917	1.35
3. CHRISTENSEN, ARTHUR: Contes Persans en langue populaire, publiés avec une traduction et des notes. 1918	2.90
4. HUDE, KARL: Les oraisons funèbres de Lysias et de Platon. 1917.	0.35
5. JESPERSEN, OTTO: Negation in English and other languages. 1917.	3.35
6. NILSSON, MARTIN P.: Die Übernahme und Entwicklung des Alphabets durch die Griechen. 1917	0.70
7. SARAUI, CHR.: Die Entstehungsgeschichte des Goethischen Faust. 1918	2.35

2. BIND (Kr. 9.35):

1. NYROP, KR.: Histoire étymologique de deux mots français (<i>Haricot, Parvis</i>). 1918.....	0.60
2. JÓN ARASONS religiöse digte udgivne af FINNUR JÓNSSON. 1918..	1.75
3. SARAUI, CHR.: Goethes Augen. 1919.....	4.50
4. TUXEN, POUL: Forestillingen om Sjælen i Rigveda. Med nogle Bemærkninger om Sjæleforestillingens Udformning i de ældste Upanisader. 1919.....	0.65
5. BLINKENBERG, CHR.: Hades's Munding. 1919	0.65
6. NYROP, KR.: Études de grammaire française (1. Onomatopées. 2. Mots abrégés. 3. Néologismes. 4. Mots d'emprunt nouveaux. 5. <i>Haricot</i> et <i>Parvis</i>). 1919	1.75
7. CHRISTENSEN, ARTHUR: Smeden Kāvāh og det gamle persiske Rigsbanner. 1919.....	0.85
8. SARAUI, CHR.: Goethes Faust i Aarene 1788—89. 1919.....	1.75

3. BIND (Kr. 11.60):

1. NYROP, KR.: Études de grammaire française (6. Analogies syntaxiques. 7. Contaminations syntaxiques. 8. Néologismes. 9. Monter le coup. 10. Une question d'accord). 1920	1.00
2. JÓNSSON, FINNUR: Norsk-islandske kultur- og sprogforhold i 9. og 10. årh. 1921... ..	10.50
3. DRACHMANN, A. B.: Sagunt und die Ebro-Grenze in den Verhandlungen zwischen Rom und Karthago 220—18. 1920	0.75
4. CHRISTENSEN, ARTHUR: Xavass-i-ayat. Notices et extraits d'un manuscrit persan traitant la magie des versets du Coran. 1920	2.25
5. PEDERSEN, HOLGER: Les formes sigmatiques du verbe latin et le problème du futur indo-européen. 1921.....	1.00